

Zadovoljstvo suradnjom roditelja djece s teškoćama i djelatnika predškolskih odgojno - obrazovnih ustanova

---

Zelčić Pavliček, Ivona

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:400595>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-22**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

IVONA ZELČIĆ PAVLIČEK
DIPLOMSKI RAD

**ZADOVOLJSTVO SURADNJOM RODITELJA DJECE S TEŠKOĆAMA I
DJELATNIKA PREDŠKOLSKIH ODGOJNO – OBRAZOVNIH USTANOVA**

Zagreb, rujan 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
ZAGREB

PREDMET: RAZVOJNA PSIHOLOGIJA

DIPLOMSKI RAD

IME I PREZIME PRISTUPNIKA: IVONA ZELČIĆ PAVLIČEK

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: ZADOVOLJSTVO SURADNJOM RODITELJA
DJECE S TEŠKOĆAMA I DJELATNIKA ODGOJNO – OBRAZOVNIH
USTANOVA**

MENTOR: doc.dr.sc. TEA PAHIĆ

SUMENTOR: doc.dr.sc. ZLATKO BUKVIĆ

Zagreb, rujan 2021.

SADRŽAJ

SAŽETAK	2
SUMMARY	3
1. UVOD.....	5
1.1. Uključivanje djece s teškoćama u razvoju u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	5
1.2. Programska i profesionalna potpora djeci u ranom i predškolskom odgoju	7
2. MODALITETI SURADNJE RODITELJA I ODGOJITELJA	9
2.1. Kakav odgojitelj može poduprijeti odrastanje?	9
2.2. Obilježja suradničkih odnosa i uspješne suradnje	13
2.3. Prepreke u uspostavljanju kvalitete odnosa roditelja i odgojitelja.....	14
2.4. Odgojitelji i roditelji djeteta s posebnim potrebama.....	17
3. PARTNERSTVO OBITELJI I VRTIĆA.....	20
3.1. Zapreke u suradnji i dobre strane suradnje	21
3.2. Vrste suradnje obitelji i vrtića	23
4. ZAKLJUČAK	30
5. LITERATURA	32

SAŽETAK

Modernizacija i promjene u suvremenom društvu ne ostavljaju po strani obitelj ni predškolske ustanove; kao ni odgojitelje i stručne djelatnike predškolskih odgojno – obrazovnih ustanova. Ona zahtjeva nužnu prilagodbu svih sudionika procesa novim situacijama kako bi se djeci s teškoćama osigurao kvalitetan i individualni pristup. Nastojimo li ispuniti određene kriterije samovrednovanja i biti spremni na promišljanje vlastite prakse, biti otvoreni za komunikaciju i uspostavljanje suradnje; samo iz takvog partnerskog odnosa proizlazi dobrobit djeteta koje podrazumijeva kvalitetan odgoj, napredovanje i cjeloviti razvoj.

Suradnja i partnerstvo su najvažniji odnosi između odgojno – obrazovne ustanove i obitelji. Njime se pospješuje odgoj i obrazovanje djeteta čime se značajno utječe na djetetov kvalitetniji razvoj i napredovanje kako u predškolskoj ustanovi, tako i u obiteljskoj zajednici. Suradnja između obitelji i odgojno – obrazovnih djelatnika postoji kad je prisutno uzajamno poštovanje, dijeljenje informacija, osjećaja i vještina dogovaranja i zajedničko odlučivanje između osoba koje izgrađuju partnerstvo. Partnerstvo i suradnja važni su za pravilan razvoj djeteta a da bi takav odnos rezultirao zadovoljstvom svih sudionika, mora ga karakterizirati povjerenje, poštenje, otvorena komunikacija, spremnost na aktivno slušanje i dijeljenje informacija, neosuđivanje i prihvaćanje. U ovom radu opisani su oblici suradnje koje roditelj djeteta s teškoćama koristi u interakciji sa odgojiteljima i stručnim djelatnicima ustanove. Opisuju se postojeći oblici suradnje koji su podijeljeni na suvremene i tradicionalne, ali i prepreke koje mogu proizaći iz uspostavljanja kvalitete odnosa roditelj – dijete – predškolska ustanova. Također, nakon provedene ankete u dječjem vrtiću Panda doznajemo koji oblik suradnje odgojitelji smatraju najkompetentnijim a koji ne zadovoljavajućim.

Kako bi se ostvario suradnički odnos koji proizlazi obostranim zadovoljstvom roditelja djece s teškoćama i djelatnika predškolskih odgojno – obrazovnih ustanova cilj ovog rada je potaknuti na što bolju suradnju s obitelji koja podrazumijeva uključenost oba roditelja, a odgojiteljeva je uloga da kroz dvosmjernu komunikaciju neprestano obiteljima nudi različite oblike suradnje s vrtićem, tj. djelatnicima predškolskih ustanova.

Ključni pojmovi: Obitelj, dobrobit djeteta, suradnja, partnerstvo, odgojno – obrazovna ustanova

SUMMARY

Modernization and changes in modern society do not leave aside families or preschools; as well as educators and professional employees of preschool educational institutions. It requires the necessary adaptation of all participants in the process to new situations in order to ensure a quality and individual approach to children with disabilities. Do we strive to meet certain criteria of self-evaluation and be willing to reflect on our own practice, be open to communication and establish cooperation; only from such a partnership does the welfare of the child arise, which implies quality upbringing, progress and holistic development.

Cooperation and partnership are the most important relations between the educational institution and the family. It improves the upbringing and education of the child, which significantly affects the child's better development and progress both in preschool and in the family community. Cooperation between families and educators exists when there is mutual respect, sharing information, feelings and skills, negotiation and joint decision-making between the people who forge the partnership. Partnership and cooperation are important for the proper development of the child and for such a relationship to result in the satisfaction of all participants, it must be characterized by trust, honesty, open communication, willingness to actively listen and share information, non-judgment and acceptance. This paper describes the forms of cooperation that a parent of a child with disabilities uses when interacting with educators and professional employees of the institution. The existing forms of cooperation are described, which are divided into modern and traditional, but also obstacles that may arise when establishing a quality relationship among the parent, the child and the preschool institution. Also, after conducting a survey in the Panda kindergarten, we find out which form of cooperation parents consider the most competent and which unsatisfactory.

In order to achieve a cooperative relationship resulting from mutual satisfaction of parents of children with disabilities and employees of preschool educational institutions, the aim of this paper is to encourage better cooperation with the family,

which involves both parents, and it is the educator's responsibility to offer different forms of cooperation with the kindergarten, i.e. employees of preschool institutions.

Keywords: family, child welfare, cooperation, partnership, educational institution

1. UVOD

Osiguravanje jednakih odgojno – obrazovnih šansi, uključivanje i poticanje odgojno – obrazovnih okruženja djeci s teškoćama u razvoju, bitan je preduvjet socijalne integracije. U formaciji tog procesa sudjeluju odgojitelji i profili raznih stručnjaka iz korpusa edukacijsko-rehabilitacijskih znanosti. Bouillet (2010) naglašava osiguravanje jednakih odgojno obrazovnih šansi i poticajnih odgojno – obrazovnih okruženja za svu djecu, napose onu suočenu s mnogobrojnim razvojnim teškoćama. Podrazumijeva kreiranje uvjeta za djecu s teškoćama u razvoju koji će im u svakom konkretnom slučaju osigurati najbolje moguće okruženje za njihov razvoj.

U odgojno-obrazovnoj inkluziji ističe se uključivanje djece u sustav odgoja i obrazovanja. Inkluzija je proces kojim se nastoji stvoriti okruženje u kojem će djeca s teškoćama u razvoju i djeca bez teškoća zajedno boraviti, zajedno učiti i razvijati sete podrazumijeva praksu u kojoj će sva djeca u vrtiću sudjelovati u aktivnostima bezobzira na prisutnost teškoća u razvoju. Da bi djeci s teškoćama u razvoju omogućili kvalitetniji boravak u odgojno – obrazovnoj ustanovi, stvorili dobru sliku o sebi, omogućili daljnju socijalizaciju, pozitivne emocije i istraživanje okoline podijeljenu ulogu imaju roditelji i djelatnici predškolskih odgojno – obrazovnih ustanova. Višnjić Jevtić i sur. (2018) navode kako se u suvremenoj literaturi mogu pronaći raznovrsne teze sustavnog uključivanja i međudjelovanja, no najčešće se navode suradnja, partnerstvo, angažiranost i podrška roditeljima.

Uključivanje i socijalizacija djeteta s teškoćama u razvoju unutar vrtićkog konteksta složen je razvojni zadatak koji se nalazi pred odgojiteljem i ostalim stručnim djelatnicima ustanove, stoga je važno ispuniti i biti spreman promišljati i djelovati u skladu s određenim stavkama prije samog uključivanja djeteta s teškoćom; a to su: kvaliteta i educiranost odgojitelja, optimalan broj djece u redovitoj odgojnoj skupini, materijalni uvjeti, spremnost roditelja na suradnju, realnost u očekivanjima

1.1. Uključivanje djece s teškoćama u razvoju u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Kada je riječ o djeci s teškoćama u razvoju, važno je napomenuti kako djeca s teškoćama u razvoju i djeca s posebnim potrebama nisu sinonimi; već dva različita pojma. U ovom diplomskom radu bavit ću se temama vezanim uz djecu s teškoćama

u razvoju. Pod tim se pojmom podrazumijevaju različite teškoće kao što su usporeni kognitivni razvoj i intelektualne teškoće, poremećaji iz spektra autizma, oštećenja vida i sluha, poremećaji govora, glasa i jezika, motorički poremećaji i kronične bolesti, različite emocionalne i smetnje u ponašanju, poremećaj pažnje i hiperaktivnost, specifične teškoće učenja (Zrilić, 2013) a njima se mogu pridružiti i teškoće uvjetovane odgojnim, socijalnim, ekonomskim, kulturalnim i jezičnim činiteljima Bouillet, 2019).

U skupinu djece s posebnim potrebama uz djecu s teškoćama ubrajamo i darovitu djecu (Zrilić, 2013). Posebne potrebe djece dijele se u tri skupine:

- potencijalne posebne potrebe (prenatalni rizici, rizični okolinski uvjeti, kašnjenje u motoričkom razvoju)
- prolazne posebne potrebe (najčešće zbog pojave traumatičnih iskustava)
- trajne posebne potrebe (nastaju zbog pravovremenog nereagiranja na potencijalne i prolazne posebne potrebe)

Djeca s teškoćama uključuju se u redoviti ili program javnih potreba predškolskog odgoja i naobrazbe. Programi rada za djecu s teškoćama provode se s djecom starosne dobi od šest mjeseci do polaska u školu, i to uključivanjem djece u odgojno-obrazovne skupine s redovitim programom, odgojno-obrazovne skupine s posebnim programom te posebne ustanove. U odgojno-obrazovne skupine s posebnim programom u dječjem vrtiću uključuju se djeca s teškoćama kojima se vrsta i stupanj teškoće utvrđuje prema propisima iz područja socijalne skrbi, te koji, sukladno svojim sposobnostima, potrebama i interesima, imaju pravo i na uključivanje u redovite, posebne te alternativne programe s ostalom djecom (Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi »Narodne novine«, br. 10/97. i 107/07).

Kako bi uključivanje djece s teškoćama u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja bilo uspješno, potrebno je zadovoljiti ne samo zakonsku regulativu, već i pružiti posebne programe potpore u obliku prilagodbi ustanova i osoblja. UNICEF naglašava da kvalitetno odgojno uključivanje djece s teškoćama u razvoju pretpostavlja i osiguranu potporu kako bi se svakom djetetu omogućilo „puno sudjelovanje u skupini vršnjaka“ (UNICEF, 2014).

Brojni su čimbenici (strukturni i procesualni) koji utječu na uspješnost uključivanja djece s teškoćama u razvoju u predškolske ustanove; primjerice, kvaliteta samog

programa predškole, djetetova obilježja i specifičnosti, obiteljski ciljevi, podrška stručnjaka, suradnja roditelja djece s teškoćama i stručnih suradnika, tj. odgojitelja. Svakako, jedna od otežavajućih okolnosti u uključivanju djece s teškoćama u razvoju prema Miloš (2015) je prevelik broj djece u skupinama, koji premašuje sve normative. Nadalje, nedovoljno ili neadekvatno opremljen prostor odgojno - obrazovne ustanove koji didaktičko – materijalnim uvjetima nije prilagođen prihvatu djece s posebnim potrebama. Državnim pedagoškim standardom predškolskog odgoja i obrazovanja (NN 63/08, 90/10) utvrđeni su prostorni, tehnički, kadrovski, zdravstveni, informatički i mnogi drugi normativi koji bi trebali omogućiti ujednačene i optimalne uvjete rada svoj djeci, tj. svim predškolskim ustanovama u Republici Hrvatskoj. Svrha standarda predškolskog odgoja i obrazovanja je osiguravanje jednakih uvjeta rada u svim odgojno – obrazovnim ustanovama kako bi se osigurala sama kvaliteta ranog i predškolskog odgoja. Kada se govori o kvaliteti interakcije u odgojnoj skupini, strukturi stavova odgojitelja i stručnih suradnika prema djeci s teškoćama i inkluziji općenito, govori se procesualnim čimbenicima. I strukturalni i procesualni čimbenici mogu biti barijera uspješnom uključivanju djece s teškoćama u razvoju (Miloš, 2005).

1.2. Programska i profesionalna potpora djeci u ranom i predškolskom odgoju

Kvaliteta je ključna riječ i poveznica između roditelja, djece s poteškoćama, odgojitelja kao kompetentnih profesionalaca i same ustanove. Kvaliteta u kontekstu vrednovanja sustava ranog i predškolskog odgoja, te predškolskih ustanova naglašava važnost promocije visoko kvalitetnog odgoja i obrazovanja djece u ranoj dobi, kako bi svako dijete dobilo najbolje temelje u životu (Ljubetić, 2009). Glavna filozofija ustanove ranog i predškolskog odgoja funkcionira kao „zajednica u kojoj se uči“. U kontekstu ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kao organizacije koja uči iznimno je važno usklađivanje vrijednosti svih njezinih članova, a posebno onih najranjivijih skupina – djece s poteškoćama. Kada se promišlja o ulogama i stajalištima predškolskih ustanova, autorica Ljubetić (2009) u djelu „Vrtić po mjeri djeteta“ naglašava sljedeće:

- eliminiranje prisile u odgoju i obrazovanju, nužnost građenja i održavanja odnosa (roditelj – dijete, odgojitelj – dijete)
- prava pojedinca na jedinstveni tempo učenja, način učenja i individualnost

- prihvaćanje pojedinca kao samoregulirajućeg ili samoorganizirajućeg sustava
- shvaćanje sustava ranog odgoja kao „kompleksnog živućeg sustava“

Bouillet (2010) objašnjava važnost stručnih suradnika u dječjem vrtiću te opisuje neke aktivnosti u okviru njihovih uloga:

- Pedagog – prati i unaprjeđuje cjelovit odgojno – obrazovni proces. Predlaže oblike rada koji pridonose zadovoljavanju dječjih potreba i razvoju dječjih sposobnosti, u interakciji sa odgojiteljima sudjeluje u ostvarivanju programa stručnog usavršavanja i njihova cjeloživotnog obrazovanja.
- Psiholog – posebna uloga u prepoznavanju djece s posebnim potrebama i promišljanju razvojnih zadaća za njihovo napredovanje prema sposobnostima. Psiholog radi s djecom s posebnim potrebama i njihovim roditeljima na emocionalno – psihološkom snaženju. Suraduje i sudjeluje u programima stalnog usavršavanja odgojitelja, s roditeljima i lokalnom zajednicom te unaprjeđuje cjelokupan rad u predškolskoj ustanovi.
- Defektolog / rehabilitator i logoped – radi na prepoznavanju, ublažavanju i otklanjanju teškoća u razvoju djece. Utvrđuje specifične potrebe djece i o njima informira odgojitelje, ostale suradnike i roditelje. Senzibilizira okolinu za posebne potrebe djece s teškoćama u razvoju te na osnovi toga stvara uvjete za integraciju i inkluziju djece u posebne i redovite programe dječjeg vrtića. Sudjeluje i prezentira rezultate istraživanja, educira odgojitelje i ostale stručnjake koji se bave teškoćama u razvoju, unaprjeđuje cjelokupan proces uključivanja djece s teškoćama u razvoju u zajednicu, tj. programe predškolskog odgoja i obrazovanja.

Metodički pristup u radu s djecom s teškoćama dio je suvremenoga kurikulumu odgoja i obrazovanja, koji, osim stručnosti, uključuje kreativnost odgojitelja, otvorenost i spremnost na suradnju te socijalne kompetencije (Zrilić, 2011). Prema tome, sama kvaliteta i koncept predškolske ustanove u razvoju djeteta s teškoćama iziskuje aktivno sudjelovanje svih sudionika – roditelja, praktičara, djece sa i bez poteškoća u razvoju – radeći zajedno na razvijanju svojih vještina i znanja i razumijevanju putem refleksije, dijaloga i vodeći se tezom kontinuiranog unaprjeđivanja postojeće situacije.

2. MODALITETI SURADNJE RODITELJA I ODGOJITELJA

Suradnja između roditelja djece bez teškoća u razvoju, pa tako i roditelja djece s teškoćama i djelatnika predškolskih odgojno – obrazovnih ustanova, izuzetno je važna za pravilnu inkluziju djece i njihov osobni rast i razvoj. Kako bi odnos između odgojitelja i roditelja bio uspješan za obje strane, potrebno je izgraditi međusobno povjerenje. Odgojitelji trebaju uvažavati roditelje kao primarne skrbnike djece i maksimalno ih uključivati u odgojno-obrazovni sustav dok bi roditelji trebali uvažavati znanja i stručnost odgojitelja.

Samo uspješna suradnja roditelja i odgojitelja može voditi k pozitivnom ishodu djece s poteškoćama i njihovom uspješnom razvoju. Roditelji i odgojitelji važan su čimbenik u djetetovu životu i važan rani utjecaj na razvoj, zbog toga partnerstvo odgojitelja i roditelja traži veliko povjerenje, izuzetnu otvorenost i toleranciju, a prije svega objektivnost i sposobnost za razmjenu informacija (Milanović i sur., 2014). Višnjić Jevtić i sur. (2018) ističu odgovornost razvoja suradnje i suradničkih odnosa odgojitelja i roditelja, navodeći kako odgojitelj kao profesionalac ima odgovornost za iniciranje suradničkih odnosa te poticanje roditeljskog uključivanja. Takav kontinuirani proces važno je izgrađivati svakodnevno, pri tome uvažavajući individualnost pojedinca i kulture zajednice kojoj pojedinac pripada.

Sukladno tome, ako je njihov odnos temeljen na istom, roditelji i odgojitelji saznaju važne informacije koji djelom reguliraju buduće odgojno – obrazovno djelovanje. Bez tih podataka ni jedna strana nema dovoljno elemenata za dogovor, razgovor, suradnju i sam utjecaj na dijete.

2.1. Kakav odgojitelj može poduprijeti odrastanje?

Kad se postavlja pitanje tko je to kompetentan odgojitelj postoje različite varijacije istog. Pojam kompetentnosti ima različita značenja i nije ga lako odrediti. Ipak, kad se govori o kompetencijama, njezinu određenju i dimenzijama postavljamo si nekoliko pitanja: „Što znači biti kompetentan?, Jesmo li kompetentni za jednu ili više stvari?“¹ Biti kompetentan znači biti sposoban, fleksibilan, imati autoritet i, isto

---

¹Ljubetić Maja, (2013), Zagreb - Školska knjiga – „Upitnici za istraživanje kvalitete partnerskih odnosa obitelji odgojno – obrazovne ustanove

tako, ne samo posjedovati određene vještine i stavove, već znati ih pravovaljano koristiti.

Kompetentan odgojitelj je osoba koji posjeduje određena znanja, vještine i stavove. A najvažnije od svega svoje kompetencije usmjeruje boljim razvojnim uvjetima djeteta i življenja djeteta u odgojno – obrazovnoj ustanovi. Odgojitelj je taj koji kreira program po mjeri djeteta i upravo zbog toga treba biti kompetentan. Kompetentan odgojitelj, prema Žižak (1997., u Modrić, 2013,428) je „onaj koji doživljava svoja znanja, vještine i osobne karakteristike integrirane tako da mu pružaju snažan osjećaj moći, sposobnosti i znanja kako raditi s djecom“. U procesu odgoja i obrazovanja sudjeluju i obrazovni djelatnici, prema Vrgoču (2005), odgojno obrazovni djelatnik radi na razvoju odgojno – obrazovne institucije, te obavlja složen i osjetljiv posao. Uz kompetentnog odgojitelja, posao odgojno obrazovnih djelatnika ovisi o njihovoj osposobljenosti , to jest, aktivnost djeteta te razina usvajanja novih znanja i vještina. Dobar odgojno obrazovni djelatnik djetetu će ponuditi odgoj i obrazovanje koji njeguje individualnost svakog djeteta. Vrline odgojno obrazovnih djelatnika su brojne, no važno je napomenuti kako su oni dobri govornici govori nam Vignjević (2020). Odgojno obrazovni djelatnici koji dobro znaju i mogu procijeniti situaciju u kojoj primijeniti verbalni ili neverbalni način komunikacije. Time odgojno obrazovni djelatnici mogu dijete s teškoćama motivirati na suradnju, prepoznavanje empatije i uvažavanja. Tek tada, dijete, a napose ono s teškoćom u razvoju stječe povjerenje u njih, koje je ključno u svakom dobrom odnosu.

Teoretičar E. H. Erikson (Tatalović Vorkapić, 2013) naglašava važnost okoline za razvoj ličnosti. Razvoj svake ličnosti prolazi kroz osam faza, odnosno kriza psihosocijalnog razvoja, a razvojne faze važne u ranom i predškolskom periodu su (prema Tatalović Vorkapić, 2013):

Povjerenje nasuprot nepovjerenju obuhvaća dob - novorođenče (0-1g). U optimalnom razvoju djeteta ističe Tatalović Vorkapić (2013) kako je bitno pridonijeti razvoju opće sigurnosti, optimizma, povjerenja u druge i zadovoljenju primarnih i sekundarnih potreba djeteta. U ovoj razvojnoj fazi Fulgosi (2017) opisuje da svakodnevna briga, red i raspored u djetetovu životu pružaju sigurnost u odraslu osobu. Prema Eriskonovu mišljenju, najčešće o majci ili drugoj osobi koja se primarno skrbi za dijete. Dijete neposredno prije prve godine biva uključeno u

program predškole, tj jasličku skupinu gdje susreće odgojitelje, tj. djelatnike predškolskih odgojno – obrazovnih ustanova. Dijete ponovno usvaja i prolazi fazu povjerenja, izgrađuje odnos i implementira ono stečeno u najranijem djetinjstvu. Da bi se izbjegla psihosocijalna kriza, Fulgosi (1997) navodi kako ona nastaje kada dijete nije dobro zbrinuto, kad ne primi ljubav koju treba i kad ne može ostvariti osjećaj privrženosti. Odgojiteljeva uloga tada je ključna, važno je da poznaje djetetove razvojne faze, prepozna potrebu djeteta za ostvarivanje emocionalnog i empatičnog odnosa, prepozna djetetove individualne potrebe. Prema Eriksonu u Fulgosi (2017) taj osjećaj povjerenja čini osnovu za buduće veze i takva djeca, kad odrastu, vjeruju da su drugi ljudi pristupačni i puni ljubavi i da im mogu vjerovati.

Autonomija nasuprot sramu i sumnji obuhvaća dob – dojenče (1-3g). U optimalnom razvoju djeteta Tatalović Vorkapić (2013) ističe, kako je bitno pridonijeti razvoju osjećaja autonomnosti i jačanju samopouzdanja (granice bez odbacivanja i optuživanja). Također, dijete kroz interakciju s okolinom (pogotovo obitelji koja ga ohrabruje i potiče ili ne) razvija osjećaj nezavisnosti a ne srama i sumnje u sebe. Tatalović Vorkapić (2013) ističe kako dijete u toj fazi razvoja ima osjećaj vještine i kontrole nad stvarima, razvija samopouzdanje i osjećaj autonomije koji mu omogućuju istraživanje i učenje. U vrtiću dijete je okruženo raznim poticajnim materijalima, koji dijete pozivaju na učenje kroz igru i istraživanje svijeta oko sebe. Starc i sur. (2004) naglašavaju važnost priprema prostora, adekvatnog i poticajnog materijala, igračaka koje djecu potiču na razvoj mašte, mogućnost kretanja prostorom radi zadovoljenja potrebe za kretanjem i upoznavanjem prostora te stjecanja sigurnosti. Poticajni prizori kao što su: slike, viseće igračke, boje, zvukovi, mirisi tako pridonose kvalitetnijoj okolini za razvoj djeteta. U ovom stadiju dijete više ne ovisi samo o drugim ljudima, već aktivno istražuje svoju okolinu, ispituje odnos prema njoj, stupa u različite vrste interakcija naglašava Fulgosi (1997). Odgojitelj kako bi spriječio negativno rješenje psihosocijalne krize nudi aktivnosti i igre koje potiču nezavisnost, pripadnost, identitet („Tko sam ja, moja uloga u obitelji-zajednici-ustanovi, što ću biti kad odrastem“ i sl.)

Inicijativa nasuprot krivnji obuhvaća dob ranog djetinjstva (3-6g) i zadnja je faza koja obuhvaća rani i predškolski period. U optimalnom razvoju djeteta Tatalović Vorkapić (2013) ističe, kako je važno pridonijeti razvoju inicijative u istraživanju i manipuliranju okolinom (iskustvo poticanja i tolerancije). Prema Eriksonu naziva se

još i „dobom igre“, razdoblje u kojemu se povećava vlast djeteta nad okolinom, ali istovremeno raste i njegova odgovornost. Djeca u tom stadiju traže, slijede i planiraju i usmjeruju svoju aktivnost prema određenim ciljevima, a glavna vrsta aktivnosti u ovom stadiju igranje je igara u kojim djeca preuzimaju na sebe određene uloge i određene odgovornosti prema, Fulgosi (1997). Djeca u tom stadiju imitiraju odrasle i time dobivaju svoju prvu vježbu u zadacima odraslih tijekom igre. Kompetentan odgojitelj znat će da je u ovom razvojnem stadiju važno djetetu ponuditi materijale koji usmjeravaju na mogućnost igre pretvaranja (muška i ženska obuća, centri aktivnosti koji ne „biraju“ određeni spol djeteta..) Dijete u ovoj razvojnoj fazi ima mogućnost shvaćanja i razumijevanja različitosti pa tako i unutar odgojne skupine pri susretu djeteta s teškoćom u razvoju. Odgojitelj priprema strategije i metode koje vode prema kvalitetnom rješenju; neke od aktivnosti koje može implementirati – „Pomagati je lijepo, pomagati je dobro“ – razvoj poštovanja, osjećaja ponosa i odgovornosti zbog međusobne suradnje, izrada senzorne igre (razvoj svih osjetila), igra „propusti“ – realizacija socijalnih interakcija, druženje, „gdje pripadam“-grupiranje djece po zajedničkim interesima, bojama i sl. Mikas i sur. (2012) navode važnost takvih aktivnosti za svako dijete individualno jer ono kroz igru i doživljaj uspjeha u igri osnažuje vlastite potencijale, potiče osobni rast i ostvariti kompenzaciju za ona područja u kojima ima određenih teškoća.

U istraživanju provedenu u okviru projekta *Rani razvoj djeteta* (Milanović i sur., 1995) na uzorku od 1471 hrvatske obitelji koje imaju barem jedno dijete predškolske dobi, roditelji su, među ostalim, odgovarali na pitanje o poželjnim osobinama odgojitelja, tj. kompetencijama odgojno obrazovnih djelatnika. Istraživanje je pokazalo kako roditelji posebice vrednuju tri komponente, tj. vrijednosti odgojiteljeve sposobnosti; a to su:

- odgojiteljeve sposobnost da razumije dijete (43,2%),
- iskustvo u radu s djecom (22%),
- kreativnost (17,4%).

Istraživanja su također pokazala da rezultat provođenja bilo kakvog kvalitetnog programa ovisi o sposobnosti i entuzijazmu odgojitelja koji ga primjenjuje (Weikart, 1972., Smith i James, 1975., prema Milanović i sur., 1995). Prema Weikartovim kriterijima uspješnosti, možemo jasno zaključiti kako u Hrvatskoj imamo visoko

obrazovano i kompetentno osoblje, učestalo planiranje odgojno obrazovnih zadaća te uključenost roditelja u svim segmentima odgojno - obrazovne ustanove. Možemo reći da je kvaliteta rada odgojitelja u hrvatskoj predškolskoj praksi ovisna o tome kakve odnose gradi sa svim sudionicima odgojno – obrazovnog procesa i kakva znanja, vještine i sposobnosti unosi i razvija tijekom obavljanja svoje profesionalne uloge (Milanović i sur., 2014).

2.2. Obilježja suradničkih odnosa i uspješne suradnje

Milanović i sur. (2014) istražujući percepciju partnerstva i suradničkih odnosa dolaze do spoznaje kako su rad s djecom i suradnja s roditeljima dva međusobno različita dijela odgojiteljske profesionalne uloge. Biti roditelj djetetu i suradnik odrasloj osobi dvije su međusobno različite vještine. Istina je, kompetentni odgojitelj i kompetentni roditelj imaju temeljne uvjete za potencijalno partnerstvo - suradnju. No, da bi jedni drugima bili kompetentni suradnici potrebno je mnogo više. Milanović i sur. (2014) naglašavaju kako ponajprije partnerstvo između odgojitelja i roditelja traži veliko povjerenje, izuzetnu otvorenost i toleranciju, a prije svega objektivnost i sposobnost za razmjenu informacija. Višnjić Jevtić i sur. (2018) kao značajna obilježja suradnje izdvajaju: „dvosmjernu komunikaciju, uzajamnu podršku, zajedničko donošenje odluka i zajedničko poticanje razvoja i učenja djece“.

Glasser (1994., prema Ljubetić, 2013) naglašava kako kvaliteta odnosa među osobljem ima indirektan utjecaj na kvalitetu programa ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Komunikacija odraslih (ravnatelj – stručni suradnik – odgojitelj – roditelj) model je prema kojem djeca uče komunicirati i stoga komunikacijskim procesima treba veću pozornost, međusobno je graditi, njegovati i konstantno podizati kvalitetu suradnje. Terminom suradnja „želi (se) istaknuti komunikacija između roditelja i odgajatelja, odnosno roditeljskog doma i ustanove, bez obzira radi li se o formalnim ili neformalnim oblicima komuniciranja“ (Maleš, 2012). Ovaj termin podrazumijeva međusobno informiranje, savjetovanje, učenje, dogovaranje i druženje, a s ciljem dijeljenja odgovornosti za dječji razvoj. Nadalje, terminom suradnja želi se istaknuti važnost ravnopravne komunikacije, dogovaranja i međusobnog uvažavanja u obavljanju zajedničke, složene zadaće odgajanja između odgajatelja i roditelja (Petrović-Sočo, 1995). Važnu ulogu u uspostavljanju suradničkih odnosa i uspješne suradnje prema Višnjić Jevtić i sur. (2018) imaju

roditelji. Roditelj ima aktivnu i svestranu ulogu u kreiranju i održavanju zadovoljavajućih odnosa unutar predškolske ustanove. Isto tako on ujedno može biti publika na događajima u ustanovi (koncerti, završne priredbe), pomagač u aktivnostima (roditelj u dječjem vrtiću) i slično. Pri tome zastupajući ne samo najbolji interes djece, već jednako tako odgojitelja i ustanovu predškolskog odgoja.

Iako se u domaćoj literaturi često termin suradnja koristi kao istoznačnica pojmu partnerstva, oni se ne bi trebali poistovjećivati. Pojam suradnje ne uključuje sve aspekte određenja partnerstva, kao što su kvalitetan i kontinuirani odnos, jasno definiran zajednički cilj, kontekst, vrijeme te nužni preduvjeti za ostvarenje partnerskoga odnosa (Ljubetić, 2014). Cilj i svrha je ostvarivanje što bolje suradnje roditelja, uključenost oba roditelja (majke i oca), a odgojiteljeva zadaća i uloga je da kroz dvosmjernu komunikaciju, inputima i outputima roditeljima neprestano nudi različite vrste suradnje s vrtićem.

2.3. Prepreke u uspostavljanju kvalitete odnosa roditelja i odgojitelja

Višnjić Jevtić i sur. (2018) ističu kako je neodvojiv dio suradnje između obitelji i odgojno – obrazovne ustanove podrška obiteljima. Autorice naglašavaju da bi se izbjegle negativne posljedice suradnje i pospješila sama kvaliteta odnosa, odgojitelji su ti koji preuzimaju ulogu pružatelja podrške roditeljima u području roditeljstva. Sukladno tome, odgojitelj za to ima potrebna profesionalna znanja, ali i etičku obavezu da djeluje u skladu s time. Višnjić Jevtić i sur. (2018) objašnjavaju da stavovi odgojitelja i roditelja jednih prema drugima mogu doprinosti otežanoj suradnji. Neki od primjera koje navode su osobni doživljaj roditelja kao manje vrijednih, te roditeljska nesigurnost u uloge koju imaju u okviru ustanova odgoja i obrazovanja. Odgojitelji također propituju roditeljska znanja u odnosu na profesionalne, gledajući na njih iz profila profesionalca, nadodaju Višnjić Jevtić i sur. (2018). Stavovi koji doprinose kvaliteti unapređenja odnosa odgojitelja i roditelja polaze s poštovanja obiteljske različitosti, poštivanja individualnosti i jedinstvenosti svake obitelji. Prema Višnjić Jevtić i sur. (2018), takvi stavovi doprinose podršci roditeljima, njihovim očekivanjima i ciljevima, a dispozicije odgojitelja koje doprinose navedenim stavovima jesu: fleksibilnost, spremnost prihvatanja tuđih ideja, empatija i iskrenost. Bouillet (2019) navodi kako su razvijeni mnogi komunikacijski modeli koji afirmiraju opisana načela (aktivno slušanje,

prihvaćajuća komunikacija). U odgojno-obrazovnom kontekstu osobito je primjenjiv model uspješne komunikacije ili uspješnih odnosa kojeg je razvio Thomas Gordon (prema Karlović, Šimić i Pijaca-Plavšić, 2014). Model se temelji na korištenju tehnika jezika prihvaćanja i uspješne komunikacije. Bouillet (2019) dalje navodi da se korištenjem jezika prihvaćanja sugovorniku poručuje da može slobodno izraziti svoje osjećaje, misli i potrebe te da je prihvaćen takav kakav jest. On se sastoji od primjene aktivnog slušanja, JA poruka i povratnih informacija. Aktivno (ciljano) slušanje je komunikacijska tehnika kojom slušatelj ulaže svjestan napor kako bi shvatio potpunu poruku koju mu sugovornik šalje. Sposobnost aktivnog slušanja olakšava održavanje pažnje na razgovoru i upamćivanje informacija, a ujedno ukazuje na iskrenu zainteresiranost 'slušača' i uvažavanje poruka sugovornika. Radi se o tehnici komunikacije koja na proaktivan i profesionalan način poboljšava međuljudske odnose, smanjuje broj nesporazuma i sukoba, jača suradnju i potiče bolje razumijevanje (Bouillet, 2019).

U svrhu uspostavljanja kvalitete odnosa na višu razinu te promišljanje o vlastitim kompetencijama, unutar dječjeg vrtića „vrtić Panda“, inicijativom ravnateljice i pedagoginje među odgojiteljima je provedena kratka anketa u sklopu projekta „Suvremeni modeli rada u dječjem vrtiću i kompetencije odgojitelja“. Unutar sedam odgojno – obrazovnih skupina odgojiteljima su postavljena sljedeća pitanja:

- Jeste li ikad roditelja iz Vaše skupine pozvali na individualan razgovor?
- Jeste li imali potrebu pozvati ga na razgovor?
- Koje bi teme i pitanja, prema Vašem mišljenju valjalo planirati za individualan razgovor?

Nakon provedene ankete ispostavilo se da je četvrtina odgojitelja (od ukupno 14 odgojitelja), pretežito onih odgojitelja sa višegodišnjim iskustvom provela ili redovito provodi individualne razgovore s roditeljima. Suradnja tih odgojitelja i roditelja označava se kao zadovoljavajuća. Roditelji su svakodnevno ili barem jednom tjedno primali informacije vezane uz boravak i življenje djeteta u vrtiću, tj. odgojno – obrazovnoj skupini. Međutim, povratnim informacijama roditelja odgojitelj dobiva na uvid kako su roditelji otvoreni i za neki od drugih oblika suradnje (komunikacija putem web stranica vrtića, radionice i ukoliko epidemiološka slika dozvoli, suvremeniji pristup suradnji – roditelj u vrtiću, odlazak skupine na

radno mjesto roditelja). Sukladno tome, Višnjić Jevtić i sur. (2018) napominju kako danas i dalje prevladavaju odnosi suradnje u kojima roditelji imaju pasivnu ulogu (pisana komunikacija, roditeljski sastanci), dok su znatno manje zastupljeni oni suvremeniji (radionice, boravci u skupinama, sudjelovanje u tvorbi kurikuluma), aludirajući na što učestaliju primjenu takvih metoda. Nadalje, pozivajući se na to kako je prethodnu godinu sve pomalo stagniralo zbog covid pandemije razumljivo je da ni različiti oblici suradnje nisu mogli doći do izražaja i biti primijenjeni u neposrednoj praksi. Kao alternativa dosadašnjim oblicima komunikacije ponuđena je „viber“ grupa i komunikacija unutar nje. Važno je napomenuti kako se ovim suvremenim oblikom suradnje odgojitelji starije kronološke dobi i s više godina radnog iskustva nisu služili. Razlog objašnjavaju sami; nedovoljno kompetentni za korištenje novih informatičkih metoda, ne korištenje mobilnih aplikacija, ne korištenje mobitela ili računala. Takav oblik suradnje rezultirao je nezadovoljstvom i nedovoljnom informiranošću roditelja djece iz te skupine. Zaključno, odgojitelj nije bio dovoljno motiviran i spreman ponuditi suvremeniji oblik suradnje od onog već uobičajenog, tradicionalnog. Najčešći odgovori i stavovi: „Na mladima svijet ostaje, mi smo svoje odradili.“ Također i: „U Naše doba toga nije bilo ni mobitela ni dopisivanja s roditeljima i nikome ništa nije falilo. Ni roditeljima, ni djeci a ni nama odgojiteljima.“ Kao i: „Mobiteli i tehnologija je za Vas mlade, ja se držim svojih metoda.“ Ostali ispitanici kažu kako nisu do sada osjetili potrebu pozvati roditelja na razgovor jer sve uspijevaju riješiti u svakodnevnim kontaktima s roditeljima kod primopredaje djeteta ili ako je bilo potrebe za brzom intervencijom učinio to jedan od odgojitelja sa nekim od djelatnika odgojno – obrazovne ustanove, tj. stručnim timom vrtića. Najčešća objašnjenja za takav odgovor su: „Nismo imali problema, nije bilo potrebe za takvim susretima zbog covid pandemije, sve što je potrebno raspravi se za vrijeme roditeljskog sastanka i sl.“ Nakon provedene ankete možemo promišljati da odgovori i iskustva odgojitelja upućuju na nepovoljan stav prema individualnoj suradnji, a za koju očekuju da se realizira prilikom nastanka problema, posebnih potreba djece i nekim situacijama koje ukazuju na odstupanja u razvojnim etapama. Milanović i sur. (2014) postavljaju moguće dobiti od individualnog razgovora za odgojitelja, roditelja i najvažnije za dijete. Dobit za odgojiteljicu temelji se na boljem razumijevanju djeteta i roditelja, njihovim navikama, obiteljskim vrijednostima i stilu odgoja djeteta. Dobit za roditelja očituje se kroz mogućnost praćenja razvoja djeteta u odgojno – obrazovnoj ustanovi, bolje upoznati funkcioniranje i ustrojstvo unutar

odgojne skupine, govoriti o svojem djetetu, upoznati odgojitelja sa svojim vizijom vrtića i djeteta koje boravi u njemu. Dobrobit za dijete je najvažnija; očekujemo kako će nakon pozitivno usmjerene razmjene informacija odgojitelj moći kvalitetnije zadovoljiti djetetove potrebe u vrtiću, produbiti emocionalnu vezu, biti tolerantnija u spoznavanju specifičnosti (primjerice djece s posebnim potrebama). Roditelj će s većim pouzdanjem voditi dijete u vrtić, što podupire djetetov osjećaj samopouzdanja.

Cjelokupna suradnja s roditeljima i uspostavljanje kvalitete odnosa na relaciji odgojitelj – roditelj – dijete ima zajednički cilj, a to je – djetetova dobrobit. Autorice Višnjić Jevtić i sur. (2018) ističu da zapreke mogu biti uvjetovane čimbenicima od strane roditelja i odgojitelja. Pri tome navode kako se učestalije manifestiraju oni s roditeljeve strane koji su često uvjetovani njihovom nesigurnošću ili nepovjerenjem u ustanove odgoja i obrazovanja te zbog toga često odustaju. Odgojitelji se primjerice susreću s poteškoćama u uspostavljanju kvalitetnih odnosa; oni vrlo često propituju roditeljska znanja u odnosu na svoja profesionalna znanja. Višnjić Jevtić i sur. (2018) navode kako se zbog toga često roditelji osjećaju nadmoćno naspram njihovih roditeljskih kompetencija. Milanović (2014) u tom smislu naglašava kako je komunikacija jedan od izazova s kojim se svakodnevno susreće odgojitelj i roditelj te se smatra jednim od najbitnijih čimbenika u funkcioniranju društva. Cilj pružanja pomoći i potpore nije rast onoga koji pomaže, nego rast i razvoj onoga kome pomoć pružamo.

2.4. Odgojitelji i roditelji djeteta s posebnim potrebama

Dijete s posebnim potrebama je dijete koje treba dodatnu, pojačanu pažnju odgojitelja, stručnih suradnika ili neke stručne institucije (Milanović i sur., 2014).

Žiljak (2013) govori o užem i širem shvaćanju inkluzivnog odgoja, pri čemu pod užim shvaćanjem inkluzivnog odgoja smatra uključivanje djece s posebnim potrebama u redovno obrazovanje, a šire shvaćanje ovoga pojma podrazumijeva općenito uključivanje sve djece u obrazovanje. Nakon uključivanja djeteta s posebnom potrebom u proces ranog i predškolskog odgoja, zadaća svakog roditelja je aktivno uključivanje i motiviranost na suradnju sa vrtićem i odgojiteljem. Milanović i sur. (2014) navode načela/potrebe kojim se svaki roditelj djeteta s posebnom potrebom mora voditi prilikom uključivanja u međusobnu interakciju.

- pratiti razvoj svojeg djeteta u vrtiću

- davati i primati informacije o djetetu
- u informacijama o djetetu prepoznati one vrijednosti kojima odgojitelj teži u odgoju
- izravno ili neizravno dobiti pomoć u rješavanju nekog problema.

Prema Zrilić (2011), „odgajatelji su vrlo značajan faktor u odgoju djece s posebnim potrebama, jer promatraju, evidentiraju i uočavaju njihova ponašanja u suradnji sa specijaliziranim stručnjacima te na taj način planiraju rad s djecom. Često se zna dogoditi da se djetetov problem ne prepozna prije polaska u školu, a to su slučajevi kada dijete nije išlo u vrtić. Odgajatelj treba imati niz subjektivnih uvjeta, poput:

- osnovnog stručnog znanja o kategoriji posebne potrebe (etiologija, brojne mogućnosti realizacije nastave, specifičnosti metodičkog pristupa, korištenje novih metoda i sredstava i sl.),
- spremnost i želju za cjeloživotno obrazovanje,
- emotivnu uravnoteženost, sposobnost za uspješno uspostavljanje emotivnog kontakta s djecom,
- ljubav prema djeci kojoj se posvećuje,
- održavati kontakt s roditeljima djeteta i socijalnom sredinom u kojoj ono živi,
- razvijene socijalne kompetencije za rad u timu (suradnja sa stručnim suradnicima i stručnjacima različitih profila)“.

Autori Milanović i sur. (2014) naglašavaju kako je svaki roditelj motiviran za suradnju, pa tako i roditelj djeteta s posebnim potrebama, no međutim suradnja s njim ponekad može biti otežana. Živčić (1993) navodi neke od potencijalnih prepreka budućoj suradnji odgojitelja i roditelja djeteta s posebnom potrebom pa kaže: „Vrlo često je prisutna zaokupljenost osobnim problemom, brigom za odsutne, nestale članove obitelji, smanjen njihov kapacitet za prepoznavanje i razumijevanje problema vlastite djece, osobito one emocionalne naravi.“

Milanović i sur. (2014) prepoznaju važnost komunikacije roditelja djeteta s posebnom potrebom i odgojitelja, konstatirajući kako je način komunikacije različit od onog roditelja djeteta urednog psihofizičkog razvoja. Roditelj djeteta s posebnom potrebom najčešće je u ulozi „pilota koji se našao u oluji i ne zna kako dalje“, a odgojitelj u ulozi „kontrolora koji mu pomaže spustiti na sigurno mjesto“. U takvim situacijama odgojitelji su često najvažnija „karika“.

U nekim slučajevima roditelji djece s posebnim potrebama osjećaju se neuspješnim roditeljem, zato Milanović i sur. (2014) ističu odgojiteljevu ulogu poticatelja, pomagača i osobu razumije i osnažuje njihovu roditeljsku ulogu:

- zato odgojitelj pronalazi u djetetu „male“ ali dobre ili prihvatljive oblike ponašanja i opisuje ih roditelju
- pamti i opisuje roditelju one djetetove postupke na koje je roditelj upozori da će se pojaviti
- objašnjava, tumači roditelju način na koji je uspješno riješio neku konfliktnu situaciju s djetetom; razgovarao s njim; pronašao put u njegov unutarnji svijet uz pomoć igre, crteža, predmeta..
- s razumijevanjem prihvaća ako roditelj ne prepoznaje, ne doživljava emocionalno uvjetovana ponašanja djeteta na način kao što to radi odgojitelj.

Tumačenje uvijek započinje normalnom, očekivanom osobinom psihofizičkog razvoja prema dobi djeteta, tek onda prema konkretnom simptomu koji je izraženiji nego u druge djece (Milanović i sur, 2014).

U praksi, vrlo često se događa da se roditelji djeteta s posebnim potrebama nerado uključuju u skupni rad s roditeljima - u roditeljske sastanke, radionice pa čak i završne svečanosti skupine. Boje se etiketiranja od strane drugih roditelja, osude, reakcija. Boje se biti roditelji „drugacijeg djeteta“. Zrilić (2011) naglašava važnost individualnih razgovora s roditeljima djece s posebnim potrebama. Ističe sljedeće razloge:

- pružanje roditeljima emocionalne, informacijske i stručne podrške, osjećaj da nisu sami
- informiranje roditelja o pokazateljima praćenja razvoja i ponašanja djeteta u vrtiću
- senzibiliziranje roditelja za suradnju da bi zajedno mogli učiniti nešto konkretno za dijete
- osvještavanje funkcionalnih oblika komunikacije s djetetom, upućivanje na načine izgradnje pozitivnih odnosa i poticanja razvoja kao i na razvojno poticajna sredstva i aktivnosti
- informiranje roditelja o mogućnostima njegova sudjelovanja u životu djeteta u skupini.

Razgovor u cjelini, kako nam Milanović i sur. (2014) opisuju treba se voditi sustavom vrijednosti, pri tome poštujući vrijednosni sustav baziran na tri stavke: intima, vrijednosti i informacije.

Temeljno polazište je pozitivan stav prema roditelju i iskazivanje oslobođeno bilo kakva osuđivanja. Ljudski, topao, empatičan i stručan njegov prijam neophodno je prisutan sam po sebi (Ljubetić, 2013).

3. PARTNERSTVO OBITELJI I VRTIĆA

Višnjić Jevtić i sur. (2018) navode kako se Hrvatske ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u svom radu vode Zakonom o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (2013), Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) te individualnim kurikulumima odgojno – obrazovne ustanove. Navedeni dokumenti ističu potrebu ostvarivanja partnerstva obitelji i vrtića, međutim ne navodi kojom vrstom podrške bi se trebala odvijati. Ovako postavljeni okviri suradnje mogu rezultirati objedinjenjem obiteljskog pluralizma, individualnog te na posljetku dovesti do inovativnih modaliteta suradnje. U ranome razvoju djeteta najvažniji je sustav podrške. Tu podršku predstavlja zdrava i poticajna obitelj koja osigurava potrebnu zdravstvenu skrb i povezana je sa širom obitelji i zajednicom. Kompetentan je roditelj onaj koji je višestruko senzibilan, informiran i educiran te poznaje zakonitosti i obilježja dječjega razvoja (Milanović i sur., 2001). Slunjski (2008) dječji vrtić opisuje kao „Vrtić-zajednica u kojoj se uči“. Pri tome misleći na kontinuitet razvoja nekog vrtića , tj. stalno upoznavanje, mijenjanje i dograđivanje „teorije ili teorija“ koje rukovode njegovom praksom i postupno, ali stalno izgrađivanje kvalitete te prakse. Samu kvalitetu vrtića, njegove odgojno – obrazovne prakse i sam razvoj vrtića zajednice koja uči određuje njegova otvorenost koja se očituje u ostvarivanju suradničkih odnosa s drugim vrtićima, lokalnom zajednicom, roditeljima tj. obitelji u samom procesu.

Partnerski odnosi obitelj – vrtić smatraju se izuzetno važnim za cjelokupan dječji razvoj i preduvjet su budućeg uspjeha djece. Da bi partnerski odnos bio i ostvaren, potrebni su preduvjeti njegova ostvarivanja, a to su: međusobno poštovanje i uvažavanje, ravnopravnost, aktivno slušanje, dvosmjerna komunikacija, odgovornost, energija i vrijeme svih sudionika uloženo u postizanje zajedničkoga cilja. Osvješčivanjem i prihvaćanjem svojih uloga u odgoju i obrazovanju djece, svi

čimbenici odgojno – obrazovnog sustava preuzimaju odgovornost i inicijativu, to je poveznica između suradnje i budućih uspješnih, partnerskih odnosa roditelja, djece i odgojitelja. Pa tako i Ljubetić (2009) naglašava kako je kvalitetan partnerski odnos jedan od uvjeta koji je nužno moraju zadovoljiti kako bi dječji vrtić mogao funkcionirati kao zajednica koja uči. To je početak gradnje partnerskog odnosa između ustanove i obitelji. Međusobno poštovanje, razumijevanje i prihvaćanje polazište su za uključivanje roditelja u život zajednice koja uči, a zajednički cilj obitelji i vrtića jest – zdravo, samopouzđano, kompetentno, odgojeno i obrazovno dijete (Ljubetić, 2009).

U partnerskom odnosu, obitelj i ustanova smještaju dijete, njegovu dobrobit, potrebe i kapacitete u centar pozornosti obiju strana koje imaju iste interese, ciljeve i zadaće. Štoviše, njihova opredijeljenost je pružanje maksimalne potpore jednih drugima s ciljem dostizanja onih ciljeva koji su u djetetovu najboljem interesu (Ljubetić, 2014). Da bi odgojitelji i roditelji bili što usklađeniji, a time i uspješniji u odgoju djece, bitna je stalna težnja istom cilju: odgoju zdravoga, sretnog, radoznalog i zadovoljnog djeteta (Jurčević-Lozančić, 2006). Maleš i suradnici (2003., prema Jurčević-Lozančić, 2006) ističu da se roditelji i odgojitelji susreću s istim odgojnim zadacima, svatko u svojoj ulozi, te ih shvaćamo kao partnere u zajedničkoj djelatnosti u kojoj su odnosi jednaki i u kojoj međusobno aktivno dijele informacije, obveze, ciljeve i odgovornost. Uz obostranu partnersku suradnju istaknuta veza djeteta i obitelji s vrtićem dobiva puni smisao u sretnoj zajednici djece i odraslih.

3.1. Zapreke u suradnji i dobre strane suradnje

Jedno od osnovnih obilježja kvalitete jest njezin stalni rast, koji je u zajednici koja uči moguć samo onda kada su svi čimbenici odgojno – obrazovnog procesa usmjereni na nju. Slunjski (2006) naglašava kako je, radi osvješćivanja i korigiranja, odnosno usklađivanja implicitne i eksplicitne pedagogije odgojitelja, ali i ostalih čimbenika odgojno – obrazovnog procesa, nužno u ustanovi osigurati uvjete u kojima je ne samo moguća, već i poželjna, dobrodošla i nužna praksa otvorenih rasprava i dijaloga, koji omogućuje osvješćivanje postojeće i usmjeravanje na potrebne promjene. To je pretpostavka za unapređivanje kvalitete rada i perspektive razvoja vrtića te uspostavu suradničke klime i odnosa s drugima (lokalnom zajednicom, drugim odgojno – obrazovnim ustanovama, stručnim djelatnicima i

roditeljima). Slunjski (2006) prikazuje vrtić kao zajednicu koja uči i koja bi neprekidno morala poticati sve sudionike da grade svoje osobne vizije s drugima i pri tome kreiraju zajedničku viziju koja će se kroz niz dobrih ideja pokrenuti u smjeru zajedničkog razvoja. Kvaliteta odgojno – obrazovne prakse ne može se dogoditi preko noći, ona se razvija postupno a za njenu izgradnju potrebna je međusobna interakcija i aktivna uključenost u proces njezina mijenjanja i unapređivanja.

Slunjski (2008) kroz predstavljanje vrtića kao zajednice koja uči ističe da su roditelji nezaobilazni partneri (zajedničkog) stvaranja cjelovitih razumijevanja i znanja odraslih o djeci. Oni su ravnopravni sudionici odgoja i obrazovanja djece te glavni saveznici odgojitelja u ostvarenju kvalitete cjelokupnog vrtićkog življenja. O razini i kvaliteti odgojno – obrazovnog procesa ovisi razina i kvaliteta uključenosti roditelja. Zajednička komunikacija i interakcija roditelj – odgojitelj pozitivno utječe na obje strane; roditelju i odgojitelju omogućuje zajedničko razumijevanje djece. Roditelj iskustva stječe življenjem s djetetom u obitelji a odgojitelj u vrtiću. Odgojitelj i roditelj dobivaju potpuno različite inpute i outpute, usporedbe i interakcije različite; stoga, Slunjski (2008) naglašava važnost neprekidne razmjene subjektivnih iskustava i parcijalnih razumijevanja djeteta, odgajatelje i roditelje vodi zajedničkom izgradnjom „šire slike“ o djetetu, postizanjem zajedničkog, cjelovitog razumijevanja djeteta i razvoju odgojno – obrazovnog pristupa usklađenog s njegovim individualnim i razvojnim posebnostima.

Da bi smo postigli neki cilj, u ovom slučaju interes ta ostvarivanje višeg cilja – kvalitetnog odnosa roditelj – odgojitelj, Milanović (2014) objašnjava važnost poštovanja obilježja suradničkog odnosa. Obilježje suradnika, tj. odgojitelja i obilježje suradnika, tj. roditelja veže samopoštovanje, zaštita, poticanje, poštovanje. Pozitivan stav prema sebi i prema roditeljevim namjerama, sposobnostima i njegovoj osobnosti važan je preduvjet za zajedničko djelovanje roditelja i odgojitelja. Drugi preduvjet kvalitete odnosa je emocionalna pismenost odgojitelja i roditelja koji će međusobno znati prepoznati emocionalni iskaz unutar komunikacijskog sustava. Objektivnost, spontanost, bliskost i povjerenje zalog su uspjeha u stvaranju pozitivnih, suradničkih i kvalitetnih odnosa između odgojitelja i roditelja. Tek kad budu postignuti svi preduvjeti prema Milanović (2014), odnos između obje strane će biti u pravilnoj ravnoteži.

3.2. Vrste suradnje obitelji i vrtića

Rad roditelja i odgojitelja, tj. obitelji i vrtića kao odgojno obrazovne ustanove ne bi bio moguć bez ispunjenja određenih uvjeta; suradnja iziskuje trud i angažiranost odgojitelja, pedagoga, stručnih djelatnika unutar odgojno – obrazovne ustanove. Kompetentan odgojitelj u suradnji sa stručnim timom vrtića svakim svojim postupkom, da bi suradnja bila moguća šalje pozitivne signale, svakim susretom šalje poruku dobrodošlice, uvažavanja i međusobnog poštivanja svake osobe individualno. Prije svega, komunikacijski kanal između odgojitelja i roditelja je najvažniji, a svaki kompetentan odgojitelj mora osmisliti individualiziran pristup prema svakom roditelju; pri tome poštujući različitosti i individualne razlike. Posebice ako se radi o roditelju djeteta s posebnom potrebom. Milanović i sur. (2014) ističu važnost posebne pripreme za takvu vrstu komunikacije, naglašavajući kako je rad i komunikacija (individualna ili skupna) s roditeljima djece s posebnim potrebama vrlo osjetljiv i emocionalno slojevit posao koji iziskuje puno senzibiliteta i emocionalne pismenosti te znanja i vještina.

Ljubetić (2013), Pećnik (2010), Maleš (2012), Milanović i sur. (2014) modalitete partnerstva tj. vrste suradnje obitelji i odgojno – obrazovnih ustanova dijele na dva djela:

- tradicionalne modalitete suradnje
- suvremene modalitete suradnje.

S druge strane Višnjić Jevtić i sur. (2018) paradigmatiskim pristupom suradnji objašnjavaju uključivanje i ulogu roditeljskog odnosa kroz teze u kojima roditelj ima pasivnu i aktivnu ulogu.

Tradicionalni/pasivni oblici suradnje podrazumijevaju aktivnu uključenost odgojitelja u procesu pripreme. A to su:

- roditeljski sastanci
- individualni razgovori
- priprema tematskih radionica
- portfolio/osobna dokumentacija djetetovih razvojnih postignuća, radova i aktivnosti
- informativni kutići

- informiranje i motiviranje putem letka

Prema Višnjić Jevtić i sur. (2018) određeni pristup suradnji određuje kulturu ustanove. Ako je kultura ustanove takva da podupire proaktivnost roditelja i djelatnika predškolskih ustanova te je usmjerena ka napretku odgoja i obrazovanja, sukladno tome odnosi unutar takve zajednice bit će kvalitetniji i efikasniji.

Prema M. Milanović (2014) roditeljski sastanak je u praksi jedan od najčešćih modaliteta suradnje. Njihovi ciljevi su različitog karaktera: *oglednog tipa* čiji je cilj demonstracija roditeljima o metodama i sadržajima odgojiteljeva odgojno – obrazovnog rada, *predavačkog tipa* uloga mu je informiranje roditelja o posebitostima predškolskog odgoja ili razvojnim obilježjima djeteta. Također, na takvim sastancima uz odgojitelje, često sudjeluju stručnjaci različitih okvira. Stručnjaci izvan vrtića ili unutar (pedagog, psiholog, logoped, defektolog, medicinsko osoblje). Sastanci organizirani *poradi druženja djece – roditelja – odgojitelja*; praksa pokazuje kako se na takav oblik sastanka roditelji najčešće odazovu, a to su uglavnom svečanosti vrtića, priredbe, proslave rođendana, završne svečanosti. Cilj sastanka je prezentacija odgojiteljeva rada sa djecom unutar skupine (likovni radovi, video i foto materijali, recitacije, pjesmice i raznovrsni igrokazi). Zadnji oblik sastanka je sastanak *komunikacijskog tipa*; takav sastanak primjenjuje se najčešće sredinom pedagoške godine a svrha mu je jačanje roditeljskih kompetencija i promišljanje o istim. Oni se organiziraju u nazočnosti oba odgojitelja skupine i bez nazočnosti djece. Najčešće se bazira na iskustvima, razmjenama misli, stavova, podrška. Teme se uglavnom odnose na kompetentno roditeljstvo, uloge roditelja, ciljeve i sl.

Individualni razgovor je najprisniji oblik suradnje između odgojitelja i roditelja. Može biti formalan (dogovoren) i neformalan (najčešće kod odlaska i dolaska djeteta). Milanović (2014) tumači kako svaki roditelj ima pravo na individualni razgovor s odgojiteljem; u ovakvom obliku razgovora može saznati specifičnosti i individualne potrebe djeteta. Cilj razgovora je dobrobit djeteta.

Slunjski (2008) naglašava važnost sudjelovanja roditelja u aktivnostima vrtićima tj. *tematskim radionicama* vezanim uz neke od praznika i blagdana (Božić, Uskrs i sl.). Djecu posebno veseli kad su roditelji sudionici procesa koji je za djecu od velike važnosti.

Portfolio/ osobna dokumentacija djece je jedinstven odraz djetetova postignuća, neizbrisiv likovni ili fotografski trag određenih aktivnosti u vrtiću. Takva dokumentacija roditeljima omogućuje uvid u procese i aktivnosti u kojim dijete sudjeluje. Kroz njih se očituje djetetova razvojna dob i što je najvažnije, otvara mogućnosti povezivanja roditelja i djeteta kroz iščitavanje djetetova rada, izgradnju znanja i djetetovo razumijevanje. Prema fotografskim zapisima roditelj može vidjeti interes djeteta te međusobnu interakciju djece unutar skupine i odgojitelja.

Informativni kutići su mjesta na kojima roditelj svakodnevno dobiva informacije o trenutnim i budućim događajima unutar organizacijskog procesa, jelovnik, dostignuća i osobitosti skupine i sl. Kutić za roditelje treba biti mjesto na kojem odgojitelji grade i održavaju osjećaj poštovanja prema sebi, djeci, roditeljima i vrtiću (Milanović i sur. 20014).

Informiranje i motiviranje putem letka može roditelje informirati o djetetovu razvoju, zbivanjima u skupini i vrtiću. Također, letkom se mogu ponuditi sugestije za lakšu komunikaciju roditelja sa stručnjacima, te se može motivirati i ohrabriti roditelja da se bavi djetetovim problemima, potrebama, situacijom i pozicijom u grupi, motivirati za razgovor o temi s drugim roditeljima (Milanović i sur. 2014).

Prema Višnjić Jevtić (2018) suvremeni/aktivni oblici suradnje omogućuju roditelju i odgojitelju brži način suradnje. Brža komunikacija, pružanje mogućnosti roditeljima da se osjećaju aktivnim sudionikom odgojno – obrazovnog procesa, te omogućuje vremensku neopterećenost; u vrijeme odsustva mogu vidjeti što dijete radi u samoj ustanovi. A to su:

- web stranice dječjih vrtića
- aplikacije za pametne telefone (najčešće viber grupe)
- društvene mreže
- uključivanje roditelja u tvorbu kurikuluma
- roditelj u vrtiću.

Web stranice dječjih vrtića u današnjem suvremenom svijetu gotovo svaki vrtić posjeduje svoju vlastitu web stranicu, njena glavna uloga je ujedno promocija vrtića kao takvog – individualnog i osobnog te sredstvo upoznavanja roditelja sa ozračjem vrtića u kojem boravi njegovo dijete. Na web stranicama roditelji mogu pronaći razne edukativne savjete, postaviti pitanja i na isto dobiti odgovor stručnjaka, kroz

foto i video materijale pratiti zajedničke aktivnosti odgojitelja i djece. Također, mogu dobiti informacije o projektima i edukacijama, seminarima i stručnim skupovima te radionicama koje se provode unutar organizacije. Na web stranicama postavljeni su uvjeti upisa u vrtić, radni kolektiv i ustrojstvo vrtića.

Aplikacije za pametne telefone podrazumijeva najčešću uporabu Viber grupa, no nisu isključene ni Whatsapp, Teems. Svaka od njih omogućava slanje tekstualnih i glasovnih te foto i video materijala (grupne ili individualne). Ovaj način suradnje pokazao se kao vrlo korisnim u doba covid pandemije gdje nije bilo mogućnosti za ostvarivanje fizičkog kontakta i prijenosa informacija između odgojitelja i roditelja. Za ovakav oblik komunikacije vrlo je važno odrediti pravila grupe; kao što su, vrijeme slanja poruka, profesionalni a ne osobni načini komunikacije. Prednost ovakvog načina komunikacije je spoznaja informacija nakon poslane poruke, tj. odgovora na nju, što za isto nije potrebno pričekati do osobnog kontakta, viđenja sa odgojiteljem djeteta.

Društvene mreže kao što su Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat, Tik Tok služe za razmjenu različitih sadržaja – video zapisa, fotografija, poruka. U predškolskom odgoju najčešći oblik prezentacije ustanove je Facebook mreža. Odgojitelji najčešće pri kreiranju takve vrste suradnje koriste Facebook pri kreiranju zatvorenih grupa (samo za roditelje i odgojitelje unutar skupine) zbog zaštite osobnih podataka i zloupotrebe sadržaja. Roditelji na pristupačniji, ne formalniji način imaju prilike popratiti zbivanja unutar skupine njihova djeteta. Svi članovi grupe mogu komentirati, predlagati, objavljivati prigodne sadržaje.

Uključivanje roditelja u tvorbu kurikulumuma partnerstvo s roditeljima može doprinijeti boljoj tvorbi kurikulumuma. Roditelji imaju priliku podobnije i efikasnije kod kuće procjenjivati posebitosti njihova odgoja i djeteta individualno, te pomoću razne dokumentacije zabilježiti razmišljanja, stavove i isto proslijediti odgojitelju. Kurikulum unutar svake odgojno – obrazovne ustanove kreira se i oblikuje drugačije, sukladno oviseći o njenoj kulturi i tradiciji u kojoj se ona nalazi. Jukić (2015) naglašava važnost aktivnog sudionika – roditelja tvorbe kurikulumuma sudjelujući u aktivnostima djece, predstavljanjem vlastitog zanimanja i vještina, sudjelovanjem u organizaciji i pripremi izleta djece, prikupljanja materijala potrebnih za rad vrtića i uključivanjem u aktivnosti vrtića i skupine u kojoj se dijete nalazi.

Roditelj u vrtiću vrtićka druženja roditelja i djece mogu biti povezana s obilježavanjem praznika i blagdana ali i druženja kada je riječ o profesiji roditelja bio to dolazak roditelja u skupinu djetetova vrtića ili odlazak skupine djece na radno mjesto određenog roditelja. Posebno su vrijedna vrtićka druženja roditelja i djece kad je riječ o profesiji nekog roditelja, oni su most povezivanja obitelji i vrtića. U posjetima nekom od radnog mjesta roditelja djeteta djeca mogu stjecati zanimljiva iskustva, postavljati pitanja i dobiti odgovore na njih te sudjelovati u samom procesu istražujući kroz sva osjetila. Slunjski (2008) zaključuje kako su takvi susreti posebno važni za dobrobit djece, dijete čiji je roditelj uključen u takvu vrstu aktivnosti osjeća nalet emocija; ponos i zadovoljstvo što su ga i druga djeca mogla vidjeti i upoznati. Neki od primjera unutar odgojno – obrazovne ustanove dječjeg vrtića – Panda: posjet radnom mjestu roditelja- gradska knjižnica, zubarska ordinacija, osnovna škola, policijska i vatrogasna uprava. Posjet roditelja dječjem vrtiću: roditelj djeteta muzičar (djeca imaju prilike upoznati neke od glazbenih instrumenata), roditelj djeteta radnik u tvornici namještaja (izrada police za igračke), roditelj djeteta odgojitelj i mnogi drugi. Vrlo uspješna suradnja i kvalitetna aktivnost proizašla je iz dolaska roditelja u skupinu „Mali Maksilimači“. Roditelj radi u jednom od biokemijskih laboratorija te je djeci želio približiti rad i svrhu rada takvog zaposlenika. Prije posjeta roditelja, odgojiteljice su djecu pripremile na aktivnost te formirale odgovarajući centar aktivnosti u kojem će se aktivnost implementirati. Roditelj je sa sobom donio (uz dogovor matičnih odgojiteljica; prema razvojnoj dobi djece) mikroskop, kapaljke, stakalca, zaštitnu odjeću, maske, rukavice. Djeci je na njima prihvatljiv i vrlo zanimljiv način objasnio i pokazao ispitivanja kemijskih i mikrobioloških pokazatelja koji se ispituju u hrani i vodi. U mnoštvu bočica i šarenih tekućina djecu su se posebno dojmile bakterije na podlogama u raznim bojama, koje su također proučavali putem mikroskopa. Djeci je skrenuta pažnja o važnosti očuvanja okoliša, važnosti osobne higijene i čuvanja njihova zdravlja. Ova aktivnost bila je samo uvod u daljnje aktivnosti i poticanje djece na kvalitetnu slobodnu igru.

Kada smo na kraju projekta „Suvremeni modeli rada u dječjem vrtiću i kompetencije odgojitelja“ upitali i analizirali stavove odgojitelja o nekom od navedenih oblika suradnje i pitali ih „što za njih znači suradnja? Kakvu vrstu suradnje opisujete kao uspješnu? Smatrate li da su roditelji zadovoljni takvim načinom suradnje i zašto?“. odgovori su bili različiti. Odgojiteljice starije populacije odgovorile su kako je za

uspješnu i zadovoljavajuću suradnju potrebno mnogo iskustva i godine rada da bi se isto postiglo. Neke napominju kako suradnju samo nadograđuju s generacijama, pri tome misleći na višečlane obitelji kojima djeca generacijski se izmjenjujući polaze u predškolsku ustanovu tj. vrtić. Nadalje, kolegice s višegodišnjim iskustvom napominju kako su iz godine u godinu pred njima sve zahtjevniji modaliteti suradnje napominjući kako im u savladavanju istih pomažu kolegice koje su tek završile fakultete i posjeduju nova znanja i vještine. Zaključuju da je prvenstveno važan međuodnos između odgojitelja i stručnih djelatnika unutar odgojno – obrazovne skupine te njihovo međudjelovanje i nadopunjavanje u iznalaženju novih strategija, pristupa i metoda koje vode prema kvalitetnim i učinkovitim rješenjima. Tek kada ti odnosi dođu do zadovoljavajuće razine, odnos sa roditeljima unutar skupine je sljedeća stepenica u koju kreću. Odgojiteljice mlađe populacije tvrde da im pri gradnji partnerstva i suradnje doprinosi kvaliteta rada sa djecom, očekivanja roditelja koja proizlaze iz tog odnosa. Pri tome govoreći da smatraju ako sa djecom postižu veću emocionalnu bliskost, empatiju dijete je ono koje će biti poveznica suradnje odgojitelja i roditelja. Ako je dijete zadovoljno, bit će i roditelj. No međutim, ako je dijete nezadovoljno, bazira negativna iskustva, takva će i suradnja proizaći; ukazujući na to kako djeca imaju velik utjecaj na svoje roditelje bilo u nekim situacijama opravdano ili ne. Očekivanja odraslog mogu biti neusklađena s individualnim specifičnostima i razvojnim mogućnostima djeteta pa neostvarenje određenih očekivanja od djeteta odgajatelj može pogrešno interpretirati kao svoj neuspjeh, naglašava Slunjski (2003). Također, navode viđenje odgojno-obrazovne prakse kao izuzetno kompleksne, višeslojne, dinamične i nepredvidive te kao takvu jako rezistentnu na promjene. Govoreći da je za kvalitetu odnosa i zadovoljstvo suradnje potrebna izgradnja i konstantna komunikacija, neovisno o vrsti suradnje. Komunikacija je najvažnija unutar tog procesa. Kad se govori o povratnoj informaciji i vrsti suradnje kojom su zadovoljni i roditelji i odgojitelji, smatraju da je to ona u kojoj roditelji prema Višnjić Jevtić i sur. (2018) imaju aktivnu a ne pasivnu ulogu. Jedna od njih govori: „Naši roditelji u 100% broju se odazivaju na sve manifestacije i radionice unutar skupine. Često nam se događa da roditelji traže prisustvo djedova i baka te bliskih članova obitelji u navedenim situacijama.“ Što se tiče roditelja djece s teškoćama u razvoju – „Kroz zajedničke refleksije došli smo do zajedničkog modela suradnje; a to je individualna suradnja (individualni sastanci, privatne viber grupe) i posjeti vrtiću(ponekad i nevezano uz temu/projekt unutar

kojeg se nalazimo).“ Aludirajući na to kako oni iziskuju rad jedan na jedan i empatičniji, prijateljski odnos. Roditelji takvim oblicima suradnje stječu uvjerenje kako dijete dobiva iste mogućnosti za razvoj i napredovanje kao i ostala djeca. dobivaju priliku realnije procijeniti djetetov razvojni potencijal (u odnosu na djecu bez razvojnih teškoća). Govore, kako je zadovoljstvo suradnjom roditelja djece s teškoćama jasno iščitati, oni jasnije govore o uspostavljenim odnosima i ukazuju na problem unutar takvog odnosa ako postoji. Sve kolegice unutar ustanove složile su se kako je dijete s teškoćama često dodatan motiv i poticaj za emocionalno bogaćenje obiteljskih i socijalnih odnosa unutar ustanove u kojoj rade.

Zaključno tome, svaki od navedenih oblika suradnje ovisi o odgojitelju i vrtiću kao zajednici. Svaki vrtić zasebno ostvaruje suradnju na svoj, jedinstven način. No, zajednički cilj je jednak – poticanje roditelja na aktivno sudjelovanje u odgojno – obrazovnom procesu vlastitog djeteta i skupine u kojoj dijete boravi, ali i na razvoj osjećaja zajedništva, razmjene iskustva, upoznavanja, druženja roditelja i djece te povezanosti roditeljskog doma i vrtićkog prostora.

4. ZAKLJUČAK

Danas, u odnosu na prošlost namjena vrtića od „dječjeg zabavišta²“ kao mjesta za zbrinjavanje i čuvanje djece, služeći samo u socijalne svrhe do viđenja vrtića kao odgojno – obrazovne ustanove, mjesta u kojem dijete uči, stvara i odrasta dolazi do velike promjene u poimanju kvalitete i smisla ustanove kao takve. Također, od nepostojanja komunikacijske interakcije roditelja i odgojitelja vezane uz odgoj i obrazovanje djeteta do ostvarivanja suradničkih odnosa i podizanje kvalitete suradnje na višu razinu. Kroz nekoliko godina, partnerstvo između roditelja – odgojitelja i odgojno - obrazovne ustanove se postepeno kreće razvijati. Mijenjaju se stavovi roditelja, svrha postojanja vrtića, roditelje se uključuje u proces odgoja. Danas se partnerstvo obitelji i vrtića smatra preduvjetom optimalnog razvoja i odgoja djeteta u dječjem vrtiću.

Vrtić je odgojno – obrazovna ustanova u kojoj djeca najranije ostvaruju interakciju kroz igru, a pri tome i suradničke odnose, a kao pravilan primjer služe im roditelji i odgojitelji zajedno sa stručnim djelatnicima unutar ustanove ranog i predškolskog odgoja. Zbog djetetova kvalitetnijeg i cjelovitog razvoja između odgojitelja i djelatnika predškolskih ustanova, te roditelja djece redovitog razvoja i djece s teškoćama u razvoju mora postojati komunikacija i suradnja. Odgojitelj na čelu sa djelatnicima predškolske ustanove i roditeljem mora biti partner kojem je najvažniji cilj – dobrobit djeteta koje podrazumijeva kvalitetan odgoj, napredovanje i razvoj djeteta. Slunjski (2008) takav pristup razvoju kvalitete vrtića smatra vrijednima, jer kvaliteta označuje razvojnu, a ne statičnu kategoriju. Vrtić je toliko dugo kvalitetan koliko se dugo razvija on i odnosi unutar njega. O zadovoljstvu same suradnje ovisi način na koji međusobno uspostavljaju partnerske odnose. Odgojitelj treba nastojati pričati svakom roditelju individualno, pri tome poštujući posebnosti svakog djeteta i roditelja kao individualca. U suradnji sa stručnim djelatnicima primjenjivati pravodobne metode suradnje i pri tome razvijati svijest o međusobnoj interaktivnoj povezanosti svih dijelova konteksta vrtića, kao i povezanosti vrtića sa širim društvenim kontekstom.

---

² „Dječje zabavište“ - prva predškolsko – obrazovna ustanova u gradu Zagrebu istoimenog naziva.

Vrtić bi trebalo promatrati iz stajališta zajednice u kojoj se uči; potičući djecu i odrasle da postanu otvorenog uma - u okruženju koje ih ohrabruje na istraživanje i individualno izražavanje i novo razumijevanje svijeta i sebe. U takvom, zdravom okruženju roditelji djecu percipiraju kao inteligentne i kompetentne , ukazujući im na primjer vlastite prakse – surađujući jedni sa drugima. Tad ćemo organizirati bogato i pozitivno vrtićko okruženje koje promovira aktivnost i potiče na suradnju i zadovoljstvo suradnje svih sudionika odgojno obrazovnog procesa; roditelja djece s teškoćama, odgojitelja i djelatnika predškolskih odgojno – obrazovnih ustanova.

5. LITERATURA

- Bouillet, D. (2010). *Izazovi integriranog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Školska knjiga.
- Bouillet, D. (2019). *Inkluzivno obrazovanje: odabrane teme*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
- Fulgosi, A. (1997). *Psihologija ličnosti: teorije istraživanja*. Zagreb: Školska knjiga.
- Jurčević-Lozančić, A. (2006). *Suvremene paradigme ranog odgoja –dijete, obitelj i vršnjaci*. Dijete i društvo. Zagreb: Školska knjiga.
- Ljubetić, M. (2009). *Vrtić po mjeri djeteta – Kako procjenjivati kvalitetu u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Školske novine.
- Ljubetić, M. (2013). *Partnerstvo obitelji, vrtića i škole*. Zagreb: Školska knjiga.
- Maleš, D. (2012). Obitelj i obiteljski odgoj u suvremenim uvjetima. *Dijete, vrtić, obitelj*, 18, 13-15. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/124015>
- Milanović M., Gabelica – Šupljika M. (1995). *Blagodati djetinjstva*. Zagreb: Školska knjiga.
- Milanović M., Stričević I., Sekulić – Majurec A. (2001). *Skrb za dijete i poticanje ranog razvoja djeteta u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: ZrnoPrint.
- Milanović M., Čudina - Obradović M., Maleš D., Miljević – Riđički R. (2014). *Pomozimo im rasti, priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Miloš, I. (2015). *Stavovi odgajatelja prema inkluziji*. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/169984>
- Pećnik N., Starc B. (2010). *Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku.
- Petrović – Sočo B. (1995). Ispitivanje stavova roditelja o suradnji s dječjim vrtićima. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 4 (4-5), 18-19.
- Slunjski E., Ljubetić M., Pribela Hodap S., Malnar A., Kljenak T., Zagrajski Malek S., Horvatić S., Antulić S. (2012). *Priručnik za samovrednovanje*

ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja. Dostupno na: http://dokumenti.ncvvo.hr/Samovrjednovanje/Tiskano/prirucnik_predskolski_odgoj.pdf

- Slunjski, E. (2006). *Stvaranje predškolskog kurikulumu – u vrtiću zajednici koja uči*. Zagreb: Mali profesor.
- Slunjski, E. (2008.). *Dječji vrtić: zajednica koja uči: mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*. Zagreb: Spektar media.
- Starc B., Obradović Č., Pleša A., Profaca B., Letica M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing.
- Tatalović Vorkapić S. (2013). *Razvojna psihologija. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Dostupno na: https://www.ufri.uniri.hr/files/nastava/nastavni_materijali/razvojna_psihologija
- UNICEF (2014). *Analiza stanja prava djece u Hrvatskoj*. Dostupno na: https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/Sitan-Prava-djece-10_14-FIN-1.pdf
- Vignjević, J. (2020). *Upute za dobar govor u odgajanju i obrazovanju*. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/241365>
- Višnjić Jevtić, A., Visković I., Rogulj E., Bogatić K., Glavina E. (2018). *Izazovi suradnje*. Zagreb: Alfa d.d.
- Vrgoč, H., Mužić V. (2005). *Vrjednovanje u odgoju i obrazovanju*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor
- Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju. Narodne novine: br. 10/97. i 107/07). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/492/Zakon-o-pred%C5%A1kolskom-odgoju-i-obrazovanju>
- Zrilić, S. (2011). *Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole*. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/143876>
- Zrilić, S. (2013). *Promjene u pristupima odgoja i obrazovanja učenika s teškoćama*. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/122647>
- Žiljak, O. (2013). *Ishodi učenja i inkluzivna edukacija učenika s intelektualnim teškoćama*. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/114309>

IZJAVA

Kojom ja, Ivona Zelčić, studenica Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao autorica diplomskog rada s naslovom: ZADOVOLJSTVO SURADNJOM RODITELJA DJECE S TEŠKOĆAMA I DJELATNIKA ODGOJNO – OBRAZOVNIH USTANOVA

Izjavljujem da sam rad izradila samostalno pod mentorstvom doc.dr.sc. Tea Pahić a pri izradi diplomskog rada uvelike je doprinio i sumentor doc.dr.sc. Zlatko Bukvić. U radu sam primijenila metodologiju znanstvenoistraživačkog rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u radu citirala sam i povezala s korištenim bibliografskim jedinicama sukladno odredbama Pravilnika o diplomskom radu Učiteljskog fakulteta u Zagrebu. Rad je pisan u duhu hrvatskog jezika.

Studentica

Ivona Zelčić Pavliček